

ՀՀ ԳԱՍ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ԱՇՈՏ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ (60-ամյակ)

Փետրվարի 16-ին լրանում է մեր ժամանակների անվանի ու բազմալատակ պատմաբան, գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Աշոտ Աղասու Մելքոնյանի ծննդյան 60-ամյակը:

Աշոտ Մելքոնյանը ծնվել է 1961 թ. փետրվարի 16-ին Ախալքալաքում՝ ՎԽՍՀ վաստակավոր ժուռնալիստ Աղասի Հարությունի Մելքոնյանի ընտանիքում: 1977 թ.

նա ոսկե մեդալով ավարտել է Ախալքալաքի Դերենիկ Դեմիրճյանի անվան 4-րդ հայկական միջնակարգ դպրոցը: Նույն թվականին ընդունվել է 1982 թ. գերազանցությամբ ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը: 1982—1985 թթ. եղել է նույն համալսարանի Հայոց պատմության ամբիոնի ասպիրանտ:

1989 թ. պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսություն՝ «Արեւմտյան Հայաստանի էրզրումի նահանգի հայ ազգաբնակչությունը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին» թեմայով, իսկ 2002 թ. պաշտպանել է դոկտորական ատենախոսություն՝ «Ջավախքը 19-րդ դարում եւ 20-րդ դարի առաջին քառորդին» թեմայով՝ ստանալով պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան: 1986 թ. հոկտեմբերին Աշոտ Մելքոնյանն աշխատանքի է անցել ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտում՝ նախ որպես լաբորանտ, ապա՝ գիտաշխատող, գիտնական քարտուղար եւ գիտական հարցերի գծով փոխտնօրեն: 2002 թ. հուլիսից Ա. Մելքոնյանն այդ ինստիտուտի տնօրենն է: 2004 թ. ստացել է պրոֆեսորի կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ԳԱԱ թղթակից անդամ, 2014 թ.՝ ԳԱԱ ակադեմիկոս: 2009 թ. օգոստոսին հայրենակիցների կամոք դարձել է Ախալքալաքի պատվավոր քաղաքացի:

Աշոտ Մելքոնյանի գիտական աշխատանքները, ուսումնասիրությունները վերաբերում են Հայաստանի պատմական ժողովրդագրությանը, Զավախքի պատմությանը, հայ-վրացական եւ հայ-թուրքական հարաբերություններին, Հայկական հարցին եւ Հայոց ցեղասպանության հիմնահարցերին: Նրա գիտական աշխատանքները լույս են տեսել Հայաստանում, ՌԴ-ում, Անգլիայում, Հունգարիայում, Ֆրանսիայում, Եգիպտոսում, ԱՄՆ-ում, Լիբանանում, Իրանում, Արգենտինայում, Վրաստանում՝ հայերեն, անգլերեն, հունգարերեն, ֆրանսերեն, վրացերեն, իսպաներեն, պարսկերեն, թուրքերեն, արաբերեն:

Ծնունդով լինելով ջավախեցի՝ Ա. Մելքոնյանը միշտ ուշադրության կենտրոնում է պահել Զավախքի պատմության ուսումնասիրությունը: Նրա հեղինակության մասին լույս է տեսել «Զավախք. պատմության ուրվագծեր»-ը (1999)՝ գիտական շրջանառության դնելով արխիվային հարուստ նյութ: Աշխատությունը խիստ օգտակար է ինչպես Զավախքի, այնպես եւ հարեւան Ախալցխայի, Ասպինձայի, Ծալկայի եւ առհասարակ հայ-վրացական հարաբերությունների ու ամբողջ տարածաշրջանի պատմության ուսումնասիրության համար: Իսկ «Նյութեր Ախալցխայի ու Ախալքալակի դպրոցների պատմությունից (19-րդ դար — 20-րդ դարի սկիզբ)» (Ե., 2005 թ.) աշխատությունում եկեղեցու թեմական կառույցների ընդհանուր հենքի վրա նկարագրված են հիշյալ երկու գավառների հոգեւոր-կրթական կյանքը, 1829 թ. երկրամասը Ռուսաստանին միանալուց հետո Սամցխե-Զավախքում հայ քաղաքական ու հոգեւոր-կրթական կյանքի աշխուժացման միտումները, երբ տարածաշրջանում բացվել են ծխական, մասնավոր ու պետական հարյուրավոր դպրոցներ:

Ա. Մելքոնյանը գիտական աշխատանքին զուգընթաց վարել է նաեւ մանկավարժական աշխույժ ու եռանդուն գործունեություն. «Հայոց պատմություն» առարկան դասավանդում է ԵՊՀ-ում, ԳԱԱ մագիստրատուրայում, ժամանակին դասավանդել է նաեւ Հայաստանի մի շարք այլ բուհերում: 2004 թ. հունիսից մինչեւ 2006 թ. դեկտեմբերը համատեղության կարգով զբաղեցրել է Երեւանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանի հասարակական գիտությունների ամբիոնի վարիչի պաշտոնը: Բազմիցս եղել է տարբեր բուհերի, այդ թվում՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանի, Երեւանի Խ. Աբովյանի անվան պետական մանկավարժական, Արցախի պետական համալսարանների, Գյումրիի պետական մանկավարժական ինստիտուտի պատմության ֆակուլտետների պետական քննական հանձնաժողովների նախագահ:

Ներկայումս պրոֆեսոր Ա. Մելքոնյանը գլխավորում է ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտական եւ նույն ինստիտուտում գործող «004 Հայոց պատմություն» մասնագիտական խորհուրդները, միաժամանակ ԵՊՀ խորհրդի, ՀՀ ԳԱԱ արեւելագիտության ինստիտուտի, Երեւանի պատմության թանգարանի գիտական խորհուրդների եւ մի շարք գիտական հանդեսների («Լրաբեր հասարակական գիտությունների», «Բանբեր Հայաստանի արխիվների», «Վէմ», «Կանթեղ», «Ճարեգիրք» եւ այլն) խմբագրական խորհուրդների անդամ է: Նրա «Էրզրում (Էրզրում նահանգի հայ ազգաբնակչությունը 19-րդ դարի առաջին երեսնամյակին)» (Ե., 1994 թ.) պատմաժողովրդագրական ուսումնասիրությունը եւ Արեւմտյան Հայաստանի գավառներին ու բնակավայրերին նվիրված 30 հոդվածները արժանացել են «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գլխավոր մրցանակին, իսկ «Ջավախքը 19-րդ դարում եւ 20-րդ դարի առաջին քառորդին» (Ե., 2003 թ.) աշխատությունը՝ վաստակաշատ արեւելագետ եւ ազգային-հասարակական գործիչ Գուրգեն Մելիքյանի հիմնադրած «Քաջաթաղի բազմազավակ ընտանիքներ» հիմնադրամի դրամաշնորհին, նաեւ «Թեքեյան» մշակութային միության «Հայկաշեն Ուզունյան» մրցանակին:

Ա. Մելքոնյանը պարգևատրվել է նաեւ Երեւանի բժշկական համալսարանի «Ոսկե» (2005 թ.), «Ֆրիտյոֆ Նանսեն» (2010 թ.), ԵՊՀ-ի ոսկե (2011 թ.), «Մանկավարժական Համալսարան» ոսկե (2011 թ.), ՀՀ ՊՆ «Գարեգին Նժդեհ» (2011 թ.) մեդալներով: Պատմագիտության բնագավառում ձեռք բերած ակնառու հաջողությունների համար Ա. Մելքոնյանը 2003 թ. պարգևատրվել է «Մովսես Խորենացի», իսկ 2005 թ., Հայոց ցեղասպանության 90-ամյա տարելիցի միջոցառումներին գործունե կերպով մասնակցելու համար, ՀՀ վարչապետի հուշամեդալով, «ԼՂՀ ազգային-ազատագրական պայքարի 25-ամյակի առթիվ» հուշամեդալով (2013 թ.), «Անդրանիկ Օզանյան» մեդալով (2013 թ.), «Արգիշտի Առաջին» հուշամեդալով (2014 թ.):

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հրատարակչության, «Ջավախք» հանրագիտարանի եւ Ջավախքի համացանցային հանգույցի անունից ի սրտե շնորհավորում ենք մանկավարժ պատմաբանին՝ ծննդյան 60-ամյակի առթիվ եւ հղում մեր բարեմաղթանքները՝ քաջառողջություն, անսահման երջանկություն, երկար տարիների կյանք, նորանոր հաջողություններ գիտական աշխատանքում եւ կյանքում:

ՍԵՐԳԵՅ ԽՈՒԴԱՎԵՐԴՅԱՆ

«Ջավախք» հանրագիտարանի գլխավոր խմբագիր